

вказує на послідовність викладу думок; 3) просте речення, ускладнене відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом.

Група результатів 4 - Досліджує мовлення. Завдання для учнів 6 класу.

Прослухайте пісні «Мам», «Лист до друга» гурту «Скрябін», «О панно Інно» А. Пивоварова, «Стефанія» гурту «Kalush Orchestra», «Поліна» гурту «Бумбокс», «Джеральдіна» Арсена Мірзояна. Дослідіть, чи дотримуються автори текстів правил використання кличного відмінка.

Прослухайте пісню у виконанні Тіни Кароль «Україна – це ти». Випишіть займенники в різних формах, визначте особу, число, відмінок.

Висновок. Отже, власний практичний досвід дозволяє стверджувати, що використання сучасних українських пісень на уроках української мови та літератури є ефективним і методично доцільним засобом підвищення пізнавального інтересу учнів. Інтеграція пісенного контенту в освітній процес сприяє створенню емоційно сприятливої атмосфери на уроці, активізує навчальну діяльність школярів і формує внутрішню мотивацію до вивчення предмета. Аналіз текстів сучасних пісень дає змогу розвивати читацьку компетентність, критичне мислення, уміння інтерпретувати образи й смисли, а також установлювати зв'язки між класичною літературою та сучасним культурним простором. ***Особливої значущості набуває використання пісень у контексті актуальних суспільних викликів, зокрема воєнного часу, коли музика є не лише засобом естетичного впливу, а й джерелом емоційної підтримки та осмислення реальності.*** Сучасні українські пісні мають значний дидактичний потенціал і можуть успішно використовуватися як універсальний інструмент у навчанні української мови та літератури.

Список використаних джерел

1. Білик К. В. Теоретичні засади вивчення мовних засобів на уроках української мови (на матеріалі пісень сучасних гуртів). URL: <https://surl.li/thtvmb>
2. Деньга О. Ісаєнко Т. Використання пісенного матеріалу на уроках української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2021. Випуск 39. С. 42–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvmv_2021_39_5
3. Допис користувача Юрія Нагулка. URL: <https://www.facebook.com/share/p/17G3Z5cnP4/>
4. Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 2005. 41 с. URL: <https://surl.li/vdvmsv> 5. Шевченко О. М. Пісенне мистецтво на заняттях української мови як іноземної. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/82ce8ece-459a-425d-bb00-3679280c2e5a/content>

Педагогіка стійкості в дії: викладання географії в укрітті як простір розвитку, підтримки та надії

*Наталія Швецова,
учитель географії КЗ «Златопільський ліцей № 7
Златопільської міської ради Харківської області»
natalin7897@gmail.com*

Невже ми могли собі уявити, що будемо працювати в таких умовах... Освіта в наш час – це не передача знань від учителя до здобувача, а щоденна практика стійкості й адаптації в умовах війни. Для вчителя географії укріття стало не просто

безпечним простором, а особливим освітнім середовищем, де навчання поєднується з формуванням людяності, громадянської відповідальності що формує в учнів усвідомленість і віру в майбутнє. Віртуальні подорожі та екскурсії, дослідження за допомогою географічних карт створюють відчуття відкритості світу навіть у замкненому просторі. Сувора сучасність змушує педагогів переосмислювати власну роль. Ми не лише носії інформації – ми перетворились на чутливих наставників, які, окрім того, що відволікають дітей від тривожних думок сьогодення, поступово крок за кроком дають стабільність, розвиток і віру в кращі часи. Педагогіка стійкості може стати для освіти ключовим видом діяльності в умовах війни. Прояв здобувачами освіти зацікавленості географією допомагає їм переключити увагу на дослідження світу, стимулює зацікавленість у вивченні нового на нашій планеті та створює відчуття руху вперед.

У форматі дистанційного навчання здобувачі освіти мали змогу отримувати нові знання, аналізувати карти, моделювати різноманітні ситуації, пов'язані з життям людей у різних куточках нашої планети, досліджувати природні та соціальні процеси. Ці форми роботи з учнями формували навички прийняття рішень і критичного мислення, але через монітор комп'ютера чи ноутбука.

Додаток 1

Живе спілкування навіть в укритті під час війни дає змогу ще й виховувати в учнів гнучкість, саморегуляцію, формувати навички співпраці, дозволяє дітям усвідомлювати цінність знань у реальному житті. Незважаючи на те, що укриття – це середовище з обмеженим простором, а часом і ресурсами, воно відкриває унікальні педагогічні можливості. **За короткий термін педагоги знайшли для себе методичні підходи навчання шкільних предметів, що працюють в укритті.** По-перше, це **мікроуроки**: короткі змістовні блоки, які допомагають підтримувати увагу й адаптувати навчання до умов перебування в укритті. По-друге, це

візуалізація та мобільні ресурси: карти, інфографіка, цифрові додатки, які роблять матеріал більш доступним.

Додаток 2

Дослідницькі роботи та проєкти допомагають розвивати співпрацю та відповідальність, особливо, коли діти працюють у групах.

Додаток 3

В укритті розвиваються рефлексивні практики, коли проходить обговорення «що нового я дізнався/лась» або «як ці знання допоможуть у житті». Це допомагає формувати усвідомленість і внутрішню стійкість. Географія, як предмет, особливо добре інтегрується в ці умови. Вона дозволяє говорити про світ, ресурси, взаємозв'язки природи й суспільства, безпеку, глобальні

виклики та роль людини в них [1, с. 12]. Навчальний матеріал природно поєднується з обговоренням реальних подій, що допомагає учням осмислювати навколишню дійсність. Обговорення кліматичних змін, міграцій, ресурсів і глобальної взаємозалежності допомагає учням бачити ширшу картину світу й розуміти власне місце в ньому.

Працюючи з учнями в укритті, можна спостерігати, що вони розвивають навички співпраці, демонструють здатність концентруватися, підтримувати одне одного й активно залучатися до освітнього процесу навіть у складних умовах.

Додаток 4

Додаток 5

Одна з найулюбленіших для учнів форм виконання практичної роботи на уроках географії – робота в контурних картах.

Додаток 6

Здобувачів освіти цікавить кожна дрібниця, коли вони користуються атласами: ретельно розглядають і вивчають усі куточки фізичної, кліматичної та політичної карти світу, здійснюючи свою віртуальну подорож світом. Корисно й те, що ця подорож підкріплюється цікавими розповідями вчителя чи однокласників, які відвідали різні місця держави та планети. Демонструючи навігаційну карту своїх подорожей, учитель відкриває для юних здобувачів освіти кордони, нові міста, моря та океани, куди вони можуть віртуально потрапити разом з однокласниками на уроці.

Такі уроки вчать орієнтуватися на місцевості, допомагають осмислювати навколишній світ, розуміти взаємозв'язки між подіями й просторами, формувати критичне мислення та віру в майбутнє. Розповіді про життя людей та тварин в інших державах та на інших материках, їх їжу, звичаї, захоплення діти охоче слухають. Вони на деякий час забувають про важкі години свого сьогодення, починають мріяти, цікавитись, запитувати, дізнаватися більше, думками переноситися в іншу реальність. А саме це і є баланс між освітньою метою та турботою про психологічний стан дітей. Використовуючи спокійний темп розповіді та позитивну комунікацію, учитель створює атмосферу довіри, заохочує взаємну підтримку, дає дітям стійку віру в те, що нарешті все влаштується, ми знову зможемо жити в мирній державі, мріяти й подорожувати. На мою думку, кожен учитель географії у вільний від роботи час теж повинен подорожувати, відвідувати якомога більше цікавих куточків нашої Землі, ніби виконувати свою практичну роботу – подорож або мандрівку, щоб потім розповісти про все побачене дітям, показати фотографії відвіданих цікавих місць і обов'язково привозити із собою невеличкі спогади: морські камінці, які можна розфарбувати у вигляді цікавих смайликів, равлики, прапорці інших держав, щоб зосередити на них увагу своїх учнів, відволікти їх думки від повсякдення, сірості звичайного життя під час війни. Така співпраця з дітьми дає кожному вчителю професійне зростання в умовах викликів сучасного життя.

Серед подарунків учням можуть бути маленькі брелки у вигляді глобусів, які подобаються маленьким дослідникам. Навчання в укритті передбачає чутливість до емоційного стану дітей. ***Географічні подорожі з використанням карт, віртуальні екскурсії та дослідницькі завдання створюють відчуття відкритості світу навіть у замкненому просторі.***

Педагогіка стійкості – це не тимчасова реакція на кризу, а новий вимір сучасної освіти. ***Навчання географії в укритті доводить, що воно може залишатися змістовним, безпечним і здатним надихати учнів навіть у складних обставинах.*** Це не лише вимушена адаптація освітнього процесу до умов війни, а й потужний простір формування педагогіки стійкості на практиці. ***Саме в таких умовах педагогічна майстерність розкривається найповніше – як здатність підтримувати, навчати й надихати.***

На вашу думку, відкритий урок в укритті – це можливо? А чому б і ні? Тісна співпраця з дітьми надихає на яскраві моменти, захоплює, дає нові враження та почуття. Тому разом з учнями ліцею ми почали активну підготовку до відкритого уроку, присвяченого 40-річчю вибуху на Чорнобильській АЕС. Діти опрацьовували історичні матеріали про події 1986 року та їх вплив на Україну й світ. Особливу увагу приділили трагедії міста Прип'ять, яке стало символом наслідків катастрофи, що й досі є зоною відчуження. Учні готували доповіді, добирали фотоархіви. Також ініціювали хвилину мовчання для вшанування пам'яті ліквідаторів і всіх постраждалих. Заздалегідь почали глибше цікавитися цією темою, готуватися до відкритого уроку, що допомогло здобувачам освіти глибше усвідомити значення цієї події для історії та екологічної безпеки України.

Велике значення має живе спілкування в укритті з дорослими, підлітками. Через відстань дистанційного навчання, коли тривалий час, довжиною в декілька років, діти не мали можливості ходити до школи та спілкуватися з учителем. Але це бажання учнів і вчителів стало можливим завдяки проведенню уроків в укритті.

Додаток 9

Налагодження тісних, доброзичливих стосунків може тривати деякий час. Нарешті з'явилася можливість співпраці вчителів та дітей із психологом ліцею, медичною сестрою, учителями інших предметів. Через постійне спілкування, позитивний настрій з'являються міцна дружба й доброзичливі стосунки між учителем і здобувачами освіти. Також це відбувається завдяки педагогічній стійкості, що проявляється через гнучкість учителя, емоційну чутливість, інтерактивні методи та орієнтацію на безпечне навчальне середовище навіть у складних умовах.

Укриття трансформується з місця вимушеного перебування у простір співпраці, довіри й надії, де знання стають ресурсом психологічної опори та розвитку. Досвід організації навчання в укритті доводить, що сучасний учитель є не лише провідником знань, а й прикладом стійкості, допомагає адаптуватися до викликів, зберігати внутрішню рівновагу та бачити перспективу [2, с. 28]. Саме в

цьому й полягає ключова цінність освіти в умовах війни – підтримувати здобувачів освіти, їх розвиток і віру в майбутнє.

Додаток 10

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що війна посилила значення професійної спільноти. Ми, як педагоги стійкості, працюючи в укритті, постійно обмінюємося досвідом, який дозволяє адаптувати методики до кризових умов, знаходити ефективні рішення, підтримувати професійну мотивацію та створювати спільні освітні проєкти. Навчання географії в умовах укриття доводить, що освіта здатна залишатися живою, змістовною та підтримуючою навіть у складні часи. ***Педагогіка стійкості допомагає перетворити освітній простір на середовище безпеки, взаємопідтримки, віри та надії.*** Через інтерактивні методи, співпрацю та діалог учні не лише здобувають знання, а й навчаються долати труднощі, мислити критично, зберігати надію на кращі часи свого майбутнього життя. Уроки географії в укритті стають простором розвитку життєстійкості, громадянської свідомості та відповідальності за світ навколо. Такий досвід підтверджує, що школа в роки випробувань залишається осередком сили, єдності та духовної підтримки. Саме тому педагогіка стійкості сьогодні є найважливішим напрямом розвитку сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Кабінет Міністрів України. Київ, 2020. 32 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 40 с. [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України: Нова українська школа. <https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/09/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>